

ГЕОРГІЙ ПОЧЕПЦОВ

ТОКСИЧНИЙ ІНФОПРОСТІР

ЯК ЗБЕРЕГТИ ЯСНІСТЬ МИСЛЕННЯ
І СВОБОДУ ДІЇ

201
Л65

ГЕОРГІЙ ПОЧЕПЦОВ

ТОКСИЧНИЙ ІНФОПРОСТІР

ЯК ЗБЕРЕГТИ ЯСНІСТЬ МИСЛЕННЯ
І СВОБОДУ ДІЇ

Харків

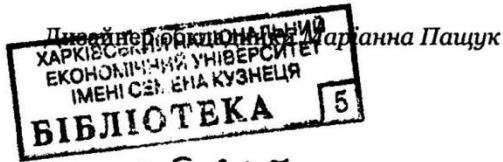
 Vivat
ВИДАВНИЦТВО

2022

1412220225

УДК 659.3
П65

Серія «Історія та політика»

785 637

Почепцов Г. Г.

П65 Токсичний інфопростір. Як зберегти ясність мислення і свободу дії / Георгій Георгійович Почепцов. — Х. : Віват, 2022. — 384 с. — (Серія «Історія та політика», ISBN 978-966-942-843-1).

ISBN 978-966-982-656-5

Вдома й на роботі ми щодня борсаємося в потужному потоці інформації, що плине із соцмереж, сайтів, новинних порталів. Українці рідко ставимо під сумнів факти, що споживаємо в інфопросторі. А він стає дедалі токсичнішим: фейки, пропаганда, висмикнуті з контексту слова отруюють. Час фільтрувати інформацію, яку ми всмоктуємо. Ця книжка буде за протигазом. Усім, кому стане хоробрості визнати: нашими умами керують, деформуючи факти підтасованими свідченнями. Усім, хто цікавиться, як працюють механізми створення фейків, звідки в нас ласість до сфабрикованих сенсацій і яка з цього користь для можновладців. У сучасної людини майже не залишилося вибору, жити чи не жити водночас у трьох просторах: фізичному, інформаційному та віртуальному. І поки хтось безконтрольно тиражує фейки, а хтось розгрібає наслідки в реальному світі, нам до снаги зберегти ясність мислення і свободу дії!

УДК 659.3

ISBN 978-966-942-843-1 (серія)
ISBN 978-966-982-656-5

© Георгій Почепцов, 2021
© ТОВ «Видавництво «Віват»», видання українською мовою, 2022

ВСТУП

Інформаційний компонент суспільства стає дедалі сильнішим та могутнішим. Люди щораз більше часу проводять перед екранами, адже там і робота, і розваги. Відірватися від екранів вони можуть, тільки коли сплять.

Тепер у цьому новому світі ведуть і війни, і вибори. Ми підлаштовуємо нашу поведінку й навіть зовнішність під те, що відбувається на екрані. Сьогодні екран став для людини водночас релігією та ідеологією. Із цієї причини не підкоритися йому неможливо, адже там вирують війна і мир водночас.

Вінстон Черчилль якось сказав: «Імперії майбутнього будуть імперіями розуму».

Ми живемо у світі, де навчилися управляти вже не підлеглими, а вільними людьми. Спочатку це робили реклама й паблік рилейшнз (PR), потім — інформаційні операції та операції впливу. Усі й усюди зацікавлені в тому, щоб хоча б на якийсь час змусити людину думати так, як це потрібно іншому.

Інформаційна доба змінила все: і війну, і мир. До нас прийшло майбутнє, до якого ми виявилися не дуже готовими.

Інформаційний світ, із якого вилучили різні контрольні функції, що належали традиційним медіа (а вони були і хороші, і погані), набув токсичного характеру. Тепер він може стати непередбачено небезпечним через велику кількість випадкових інформаційних процесів. Якщо раніше, в часи засилля пропаганди, він був стерильний стосовно чужої думки, то тепер він готовий взяти на тиражування що завгодно. Інформаційний

Зміст

<i>Вступ</i>	5
Частина I. ВІЙНА ЗА УМИ	7
<i>Розділ 1. Тривожний світ, у який потрапило людство, виявився занадто складним для виживання</i>	8
<i>Розділ 2. Комунікативний метод управління державою проти репресивного</i>	27
<i>Розділ 3. Конструктори розуму. Як у головах будують світ, якого насправді немає</i>	47
<i>Розділ 4. Інформаційні хижакі: як вони заповнюють наш мозок</i>	83
<i>Розділ 5. Від пропаганди до конспірології: як і хто конструює світи в наших головах</i>	99
<i>Розділ 6. Як будують фальшивий інформаційний світ</i>	115
<i>Розділ 7. Фейки та пропаганда у створенні сучасного інформаційного простору</i>	133
<i>Розділ 8. Комунікації і дизайн поведінки людини: від минулого до сучасних протестів у Білорусі</i>	163
Частина II. ЯК РОЗУМ АТАКУЄ РОЗУМ...	191
<i>Розділ 1. Онтологічна війна: хто і як впливає на наш розум</i>	192
<i>Розділ 2. Як онтологічні війни несуть у масову свідомість іншу модель світу</i>	212
<i>Розділ 3. Медіаконструкти та конспірологія як онтологічні інтервенції в масову свідомість</i>	237

ТОКСИЧНИЙ ІНФОПРОСТІР

<i>Розділ 4.</i> Пропаганда завжди до душі владі, але в неї також є межі	254
<i>Розділ 5.</i> Віртуальна дійсність породжує віртуальні перемоги	271
<i>Розділ 6.</i> Віртуальний щит держави, або Як працює комітет віртуальної безпеки (КВБ)	288
<i>Розділ 7.</i> Комунікації, що формують реальність: від «совка» й «імперії зла» до сьогодення	325
<i>Розділ 8.</i> Мізки під контролем віртуальності: як віртуальні об'єкти перемагають інформаційні та фізичні.....	351
<i>Підсумок</i>	380